

PSY402 – Psychodiagnostika dospělých**Podzim 2016**

VYUČUJÍCÍ

Mgr. Stanislav Ježek, PhD. – garance kurzu

jezek@fss.muni.cz, 549494616, konzultační hodiny: středa 13 – 15, FSS

2.47

Prof. Ivo Čermák – přednášky, semináře

cermak@psu.cas.cz

Mgr. Radka Neužilová-Michalčáková, PhD.

michalca@fss.muni.cz

[... a další]

CHARAKTERISTIKA KURZU

Úvodní část kurzu je věnována obecným otázkám psychodiagnostiky. Studenti budou seznámeni s procesem psychodiagnostické činnosti od stanovení diagnostické otázky po komunikaci zjištění. Pozornost bude rovněž věnována obecným otázkám teorie testů a psychometrie. V další části kurzu bude podán systematický přehled psychodiagnostických metod určených pro dospělou populaci včetně teoretických východisek jejich konstrukce a základních psychometrických vlastností.

NÁVAZNOSTI KURZU

V navazujícím studijním programu psychologie jde o úvodní kurz navazující na bakalářské znalosti z oblasti metodologie, psychometrie, popř. statistiky. Kurz předpokládá současný zápis dvou souvisejících úvodních kurzů – PSY479 Psychometrie: měření v psychologii a .

Na kurz navazuje především kurz Psychodiagnostika dětí, mládeže, rodiny a poté povinné kurzy uvádějící studenty do základních oblastí psychologické praxe – klinické psychologie, poradenské psychologie, školské psychologie a psychologie organizace a řízení. Se znalostmi obsaženými v tomto kurzu ale počítají i povinné praxe a výběrové diagnostické předměty. Předpokládá se tedy aplikace obecných psychodiagnostických znalostí a dovedností z tohoto kurzu na jednotlivé aplikační oblasti psychologie.

ORGANIZACE KURZU

Počet kreditů:	5
Ukončení kurzu:	zkouška
Přednášky:	2 hodiny jednou za 14 dní
Semináře:	2 hodiny jednou za 14 dní

Do seminárních skupin se studenti zapisují prostřednictvím informačního systému MU.

INFORMAČNÍ SYSTÉM MU

V informačním systému MU části Studijní materiály k předmětu PSY402 umístíme podklady k tématům uvedeným v sylabu především v podobě prezentací z přednášek a odkazů na další zdroje informací. Na stejném místě jsou též k dispozici pokyny nezbytné k plnění písemných úkolů, popř. doplňky k tomuto sylabu.

KOMUNIKACE S VYUČUJÍCÍMI

Preferovaným komunikačním kanálem pro osobní komunikaci týkající se kurzu je email. Používejte prosím „PSY402“ v předmětu svých emailů. Urychlíte tím jejich vyřízení.

Emaily adresujte dr. Ježkovi. Pouze v případě záležitostí, které se týkají specificky seminářů, pište přímo vedoucím seminářů. K důležitým ohlášením používáme hromadný email studentům.

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

V průběhu semestru mají studenti za úkol pracovat na níže uvedených úkolech. Jejich realizace je předpokladem k tomu, aby se student mohl přihlásit ke zkoušce. Úkoly jsou zadávány během semestru a v případě potřeby doplňovány informacemi v IS MU.

Přípravy na semináře

K jednotlivým seminářům bude během semestru zadáno čtení. Zřejmým smyslem je, abychom na seminářích nemuseli ztrácet čas představováním základních fakt (zejména v případě externích odborníků). Předpokládáme také, že díky tomu budou semináře bohatší o zajímavé diskuze. V závislosti na typu semináře bude úkolem studenta buď vypracovat krátký „position paper“ dle konkrétního zadání a přinést si jej s sebou na seminář, nebo zodpovědět před konáním semináře několik otázek v odpovědníku v ISu. Pro úspěšné ukončení kurzu je potřeba mít tyto úkoly 100% splněné.

Účast na seminářích

Účast na seminářích je povinná a toleruje se jedna neúčast.

Seminární práce

Základní zadání seminárních prací je uvedeno níže. Níže specifikované seminární práce odevzdávejte v odevzdáárně ve studijních materiálech předmětu. Jméno vkládaného souboru s první seminární prací musí být **SA.doc** (resp. **SB.doc** pro

druhou)¹ a nic víc; IS k němu automaticky přidá jméno vkládajícího studenta. Komentář/popisek nechejte prosím nevyplněný.

Seminární práce budou slovně komentovány a hodnoceny body. Seminární práce může být vrácena v případě, že celkový součet bodů nedosáhne požadovaného minima, popř. pokud se bude práce výrazně odchylovat od smyslu zadání. Práce, které nedosáhnou minimálního počtu bodů, budou vráceny k přepracování.

Seminární práci lze přepracovat pouze jednou.

Opravené práce vkládejte do ISu do stejné odevzdávárny jako práce původní. Jako jméno vkládaného souboru nyní použijte **SAo.doc**. Komentář/popisek opět nechejte nevyplněný.

Stanovené rozsahy prací jsou záměrné a závazné. Práce nedosahující minima i práce překračující maximum budou automaticky vráceny bez komentářů jako nepřijaté.

Seminární práce A

Nález z psychologického vyšetření. Cílem této práce je realizovat psychologické vyšetření, které zahrnuje smysluplnou administraci nejméně jedné standardizované psychodiagnostické metody. Pro etické užití je potřeba stanovit se zvoleným klientem co nejreálněji diagnostickou otázku/cíl a administraci metody začlenit do celku vyšetření. To také implikuje samozřejmé využití rozhovoru a pozorování jako dalších zdrojů potřebných informací a provázání zjištění získaných různými metodami. Doporučujeme řešit diagnostické otázky zaměřené spíše na osobní rozvoj, než na významné problémy či patologii. Lze využít i reálné diagnostické situace pod supervizí na praxích apod. Struktura nálezu dle Zuckerman (2010).

Práce bude hodnocena 0 až 20 body, přičemž při bodovém zisku 10 a méně bodů bude práce vrácena k přepracování. Přepracované práce mohou získat maximálně 10 bodů.

Termín: 26.11. 2016

Seminární práce B

Reflexe prožitků v roli vyšetřované osoby. Cílem reflexe je posílit etické užívání testů prostřednictvím zlepšení schopnosti empatie ke klientovi. Reflektovat lze zkušenost z vyšetření v rámci seminární práce A (pokud někomu budete vyšetřovanou osobou), či jakoukoli dřívější zkušenost s individuálním vyšetřením. Nejsou vhodné zkušenosti z výzkumných vyšetření, zejména hromadných.

---

¹ Práce lze odevzdávat ve všech běžných editovatelných formátech textových dokumentů – doc, rtf, odt apod. Prosím, neodevzdávejte práce v obtížně editovatelných formátech, jako je např. pdf, djvu. Jde nám o možnost vkládání komentářů a čitelnost i na mobilních zařízeních.

Strukturně se lze se opřít např. o Gibbsův model reflexe, či jiné zdroje. Důležité je uvědomění si prožitků a s nimi spojených myšlenek, zvážení jejich možných zdrojů a formulace závěru, „předsevzetí“ ohledně vaší vlastní budoucí diagnostické praxe.

Po konzultaci s garantem (nejpozději do 1.11.) lze zpracovat i srovnání vybraných psychodiagnostických otázek v zahraničním a tuzemském kontextu či jiné přínosné téma.

Rozsah 2 – 3 normostrany.

Práce bude hodnocena na škále přijatá (5b) – nepřijatá (0b).

Termín: 26.11. 2016

Zkouška

Kurz je zakončen písemnou zkouškou s maximem 35b. Přihlášení ke zkoušce je podmíněno přijetím obou seminárních prací a 100% splněním seminárních příprav.

Zkouší se v rozsahu a struktuře látky, který je vymezen níže uvedenými okruhy v tomto sylabu k předmětu PSY402.

Závěrečné hodnocení

Při maximálním počtu bodů 60 (35 + 20 + 5) jsou intervaly pro hodnocení následující: A: 60-55, B: 54-50, C: 49-45, D: 44-40, E: 39-35, F: 34 a méně bodů.

Omluvy

Omluvy jsou přijímány pouze předem. Pozdější omluvy budou akceptovány, pouze pokud šlo o nepředvídatelné případy. Víte-li o tom, že budete mít ze závažných důvodů problémy s dodržením některého z termínů, informujte nás o tom co nejdříve.

ÚČAST NA VÝZKUMU V RÁMCI KURZU

V rámci účasti kurzu mohou být studenti požádáni o účast na výzkumech jak pro zlepšení kvality kurzu samotného, tak i pro další účely spojené s výzkumným zaměřením katedry. Účast v těchto výzkumech je ryze dobrovolná a nemá vliv na úspěšné ukončení kurzu či získané hodnocení.

LITERATURA

Základní zdroje

Hogan, T. (2014). *Psychological testing: a practical introduction, 3rded.* Hoboken: John Wiley & Sons. [Hogan]

- Zuckerman, E. L.: *Clinician's thesaurus. The guide to conducting interviews and writing psychological reports*. 7. vydání. Guilford Press, 2010. [Zuckerman]
- Svoboda, M.(Ed.), Humpolíček, P., Šnorek V.: *Psychodiagnostika dospělých*. Praha, Portál 2013 [Svoboda]
- Standardy pro pedagogické a psychologické testování*. Praha, Testcentrum 2001 [Standardy]
- Urbánek T., Denglerová D., Širůček, J.: *Psychometrika. Měření v psychologii*. Praha, Portál 2011. [UDŠ]
- Norcross, J.C., Koocher, G.P., and Garofalo, A (2006). Discredited Psychological Treatments and Tests: A Delphi Poll. *Professional Psychology: Research and Practice*, 37, 5, 515-522.
- Lichtenberg E. O. et al. (2015). *Základy psaní zpráv z vyšetření*. Otrokovice: Propsyco.
- Čermák I., Fikarová I. (Eds.): *Tematicko-apercepční test: interpretační perspektivy*. Nové Zámky: Psychoprof, 2012.
- Groth-Marnat, G.: *Handbook of psychological assessment*. 5. vydání. Wiley 2009. [GM]
- + literatura zadaná vyučujícími jednotlivých bloků

Rozšiřující zdroje

- Arnold, J., & Randall, R. (2010). *Work psychology: understanding human behaviour in the workplace*. (5th ed.) New York: Financial Times Prentice Hall.
- Bartram, D., & Hambleton, R. (2005). *Computer-based testing and the internet: issues and advances*. Hoboken, NJ: John Wiley.
- Bickenbach, J., Cieza, A., Rauch, A., & Stucki, G. (Eds.) (2012). *ICF core sets: manual for clinical practice*. Cambridge, MA: Hogrefe Pub.
- Břicháček, V.: *Úvod do psychologického škálování*. Bratislava, Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. 1978
- Carroll, J. B. (1993). *Human cognitive abilities: a survey of factor-analytic studies*. Cambridge: CUP.
- Deaux, K., & Snyder, M. (2012). *The Oxford handbook of personality and social psychology*. (xvii, 858 s., Editor Kay Deaux, Mark Snyder). New York: Oxford University Press. (kap. 5 Behavior and behavior assessment)
- Flanagan, D., & Harrison, P. (2012). *Contemporary intellectual assessment: theories, tests, and issues*. (3rd ed.) New York: Guilford Press. (zvl. Kapitola 1 a Apendix.)
- Geisinger K. et al. (Eds.) (2013). *APA handbook of testing and assessment in psychology*. Vol 1-3. Washington: APA.

- Goldfinger, K., Pomerantz, A.: *Psychological assessment and report writing*. 2nd ed. Sage 2014.
- Groth-Marnat, G., Davis, A.: *Psychological report writing assistant*. Wiley 2014.
- Guion, R. (2011). *Assessment, measurement, and prediction for personnel decisions*. (2nd ed.) New York: Routledge.
- Hersen, M., & Rosqvist, J. (Eds) (2008). *Handbook of psychological assessment, case conceptualization, and treatment*. Hoboken, N.J.: J. Wiley. Dva svazky – dospělí a děti, behaviorální orientace, integrace diagnostiky s terapií.
- Kondáš, O. a kol.: *Psychodiagnostika dospělých*. Martin, Osveta 1992
- Leach, M. M. et al. (Eds.) (2012). *The Oxford handbook of international psychological ethics*. Oxford: OUP. (zvláště kapitoly 15 a 16)
- Lezak, M. (2012). *Neuropsychological assessment*. (5th ed.) New York.
- Lukas, S.: *Where to start and what to ask: an assessment handbook*. W.W. Norton 1993.
- Meehl, P.E.: *Clinical vs. statistical prediction. A theoretical analysis and a review of the evidence*. University of Minnesota 1954/1996.
- Michael R. Schoenberg, M. (2008). *The black book of neuropsychology: a syndrome-based approach*. (1. Ed.) New York: Springer. (Kap 1 – Referral, cíle vyšetření).
- Morávek, S.: *Úvod do psychodiagnostiky dospělých*. Olomouc, UP 1987
Online <http://www.psych.umn.edu/people/meehlp/032ClnstixBook.pdf>
- Osterlind, S., Everson, H., & Osterlind, S. (2009). *Differential item functioning*. (2nd ed.) Thousand Oaks: SAGE.
- Řičan, P.: *Úvod do psychometrie*. Bratislava, Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. 1977
- Řičan, P.: *Klinický psychologický nález v práci s adolescenty a s dospělými*. Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. 1979
- Schmitt, N. (2012). *The Oxford handbook of personnel assessment and selection*. (xvii, 973 p.) New York: Oxford University Press.
- Segal, D., & Hersen, M. (2010). *Diagnostic interviewing, 4th ed.* New York: Springer.
- Shum, D., O'Gorman, J., Myers, B., & Creed, P. (2013). *Psychological testing and assessment*. 2nd ed. South Melbourne: Oxford University Press.
- Sommers-Flanagan, J., & Sommers-Flanagan, R. (2014). *Clinical interviewing*, 5th ed. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Stančák, A.: *Klinická psychodiagnostika dospělých*. Nové Zámky, Psychoprof 1996
- Strauss, E., Sherman, E., Spreen, O., & Spreen, O. (2006). *A compendium of neuropsychological tests: administration, norms, and commentary*. (3rd ed.) New York: Oxford University Press.
- Svoboda, M., Řehan, V. a kol.: *Aplikovaná psychodiagnostika v České republice - zjištění stavu, potřeb a perspektiv psychologické diagnostiky v České republice*. Brno, MSD 2004

Svoboda, M.: *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha, Portál 1999 či 2005 [SvobodaStarý]

Šípek, J.: *Projektivní metody*. Praha, ISV nakladatelství 2000.

Urbina S.: *Essentials of psychological testing*. Wiley 2004.

Příručky k testům vydaným Psychodiagnostikou, s.r.o. Brno a jejími předchůdci a Testcentrem, s.r.o. Praha

Burosovy ročenky. Viz buros.org. Máme MMY 9 – 18. Umístění 2.47 či KDM.

Internetové zdroje

<http://kspope.com/assess/index.php>

<http://www.psychtesting.org.uk/the-ptc/guidelinesandinformation.cfm>

<http://buros.org/>

TEMATICKÉ OKRUHY

Níže uvedené problémové okruhy jsou součástí přednášek a seminářů předmětu PSY402. Jedná se o relativně rozsáhlé okruhy, takže některé pojmy a přístupy uvedené v sylabu se na přednáškách objeví pouze v podobě odkazu na literaturu k samostudiu.

1. Obecné aspekty psychodiagnostiky - přednáška 19.9., semináře 26.9.

Účel a role psychodiagnostiky v psychologii. Užití testů a uživatelé testů. Hlavní kategorie testů. Historie vývoje a používání psychodiagnostických metod. Vztah psychodiagnostiky a testování. Psychometrický a klinický přístup v psychodiagnostice (a diskuze navazující na P. Meehla). Zdroje informací o testech, vydavatelé testů, hodnocení a recenzování testů. Etické zásady užívání psychodiagnostických metod, fairness.

Náplň semináře: volba psdg. metod, obsah manuálu

Literatura: Hogan, kap. 1 a 2, Appendix A, (kap. 3–6 shrnují, co je třeba znát z psychometrie.)

GM kap. 1 a 2

Svoboda s. 11–24

Standardy

2. Struktura a dynamika vyšetření, klinické metody - P 3.10., S 10.10.

Doporučení a zakázka (referral question), diagnostický problém, úkol a hypotézy. Interpersonální faktory vyšetření. Interpretace, zpráva a nález.

Pozorování. Rozhovor. Objektivní a subjektivní anamnéza. Strukturované klinické rozhovory.

Náplň semináře: klinický rozhovor a pozorování

Literatura: GM kapitoly 1 - 4

Svoboda kap. 11-14

Zuckerman kap. 1, 2 (pro kliniky i 3)

Lichtenberg, kap. o pozorování

Hogan kap 13 (první půlka)

Rozšiřující: ICF core sets, Goldfinger & Pomerantz (2014), Lukas (1993), Groth-Marnat & Davies (2014), Sommers-Flanagan & Sommers-Flanagan (2014)

3. Testy a testování inteligence - P 17.10., S 24.10.

Teorie inteligence (CHC, PASS, Gardner). Historie a současnost testování inteligence. WAIS-R, III a IV, IST, W-J, S-B, Raven. Překryv mezi testy inteligence a raného vývoje. Přístupy k interpretaci komplexních inteligenčních testů (WAIS). Cross-battery approach (XBA).

Náplň semináře: WAIS, skórování

Literatura: Hogan kap. 7-9

GM kapitola 5, Svoboda s. 93 – 141; Flanagan kap. 1 (Historie), kap. 19 (XBA) a Apendix

4. Výkonové testy - P 31.10., S 7.11.

Testy pozornosti a psychomotorického tempa, paměti, kreativity, motoriky, prostorové percepce, jazyka. Testy znalostí (achievement) a předpokladů (aptitude). Neuropsychologická diagnostika.

Škrtačí testy, číselný čtverec, PTU(RAVLT), ROCF, WMS III, IIIa a IV, Bentonův test, Grassiho test, Ravenovy matice, Woodcock-Johnson Ach, Wiesenův test, Torranceho testy, Urbanův test tvořivého myšlení, MMSE, ACE-R, fluence, WCST.

Náplň semináře: WMS

Literatura: Hogan kap. 10, 11

GM kapitoly 6 (WMS) a 12 (Neuro)

Svoboda s. 142 – 214

5. Diagnostika osobnosti - P 14.11., S 21.11.

Dotazníky a posuzovací škály. Principy konstrukce, oblasti použití, způsoby interpretace. Výkonové testy osobnosti - Stroop, zrcadlové kreslení. Velké dotazníkové metody – MMPI, NEO, Mikšíkovy dotazníky, ICL, FIRO-B, Eysenckovy

dotazníky, 16PF, MCMI a IPDE, PSSI, BIP, LMI, MBTI a GPOP. Sebeuposuzovací stupnice jako SCL-90, BDI a speciální škály jako CTI, DŽS, KSAT, SVF-78, DDF, DVP(SDS), B-I-T.

Náplň semináře: PSSI

Literatura: Hogan kap 12 (s. 439 – 472) a 14, (s, 539 – 570); Svoboda s. 307 – 456; Manuál PSSI

Rozšiřující: GM 7 – 9.

6. Projektivní metody - P 28.11., S 5.12.

Verbální, grafické a manipulační metody. Asociační experiment. ROR a TAT v různých interpretačních systémech. Kresba postav(y), TBSD, FAST. Z historické perspektivy P-F test, Hand test, Szondi, Lüscher.

Náplň semináře: ROR a TAT

Literatura: Svoboda s. 215 – 306; GM kapitoly 10 a 11 (bez klinických detailů); Hogan kap. 14